

Vadstena.

Nordén saknade en inledning till stadens runinskrifter. Inga runfynd hade fram till Nordéns tid gjorts i Vadstena sedan Brate beskrev inskrifterna Ög 178 och Ög 179.

Ög 178. Vadstena-brakteaten.

Pl. 1.

Litteratur: N. H. Sjöborg (i: P. Tham Egena manuskript, s. 217 f.+ teckn.) (ATA); Anton Ridderstad, Östergötlands historia I (1914), s. 72–73; A. Noreen, Altisländische Grammatik 4. uppl. (1923), s. 391; O. von Friesen, Runorna (Nordisk kultur, VI) (1933); Wolfgang Krause, Runeninschriften im älteren Futhark (1937); B. Cnattingius, Brev till Statens historiska museum 11/10 1938, dnr 3886/38 (ATA); Aftonbladet 28/12 1938; Göteborgs Aftonblad 28/12 och 29/12 1938; Svenska Dagbladet 28/12 1938; Dagens Nyheter 29/12 1938; Gotlands Allehanda 29/12 1938; Hufvudstadsbladet 29/12 1938; Norrköpings Tidningar 29/12 1938; Otto Janse i Svenska Dagbladet 29/12 1938; Motala Tidning 30/12 1938; Nya Dagligt Allehanda 11/1 1939; Stockholms-Tidningen 11/1 1939; H. Öberg, Guldbrakteaterna från Nordens folkvandringstid (1942).

Den för all runforskning betydelsefulla Vadstena-brakteaten är sedan november 1938 försvunnen. Omständigheterna kring detta försvinnande äro obekanta.^{2, 3}

Fig. 192. Ög 178. Vadstena-brakteaten. Foto ATA.

Fig. 193. Ög 178. Vadstena-brakteaten. Foto H. Andersson 1931 (ATA).

Ög 178b, se ovan efter Ög 164.

¹ I marginalen skriver Nordén: I slutet av planschavd. bland lösfynden!

² Bengt Cnattingius vid Östergötlands museum i Linköping skrev ett brev till Statens historiska museum (SHM) den 11 oktober 1938 och frågade där bl.a. om kopior kunde erhållas av de »båda guldbrakteaterna från Vadstena». I ett telefonsamtal mellan A. Oldeberg vid SHM och Cnattingius den 29 oktober överenskomts att det var den ena av brakteaterna som det skulle göras en kopia av (Ög 178), se dnr 3886/38 (ATA).

³ [Nordéns fotnot] Onsdagen den 16 november 1938 mellan kl. 15 och 16 överlämnades brakteaten av vederbörande avdelningsföreståndare i Statens historiska museum, Andreas Oldeberg, till föreståndaren för museets konserveringsanstalt, konservator Gillis Olson, för att denne skulle föranstalta om en avgjutning av brakteaten för ett annat museums räkning. Sedan brakteaten granskats av de bägge tjänstemännen och avgjutningens detaljer diskuterats, inlades brakteaten av konservator Olson vid dennes arbetsbord i en papperskapsel, varefter han något senare, innan han lämnade sitt arbetsrum för dagen, reglementsenligt inlade påsen — dock utan förnyad granskning av att brakteaten befann sig i densamma — i det till konserveringsanstalten hörande, i Olsons rum befintliga kassaskåpet, där den lades på en hylla närmast dörren, för att ständigt vara under uppsikt. Vid själva utgåendet öppnade Olson ånyo kassaskåpsdörren för att förvissa sig om, att påsen med brakteaten blivit ordentligt placerad på det avsedda stället. Under arbetet i konserveringsanstalten de följande dagarna övertygade sig Olson vid de tillfällen, då kassaskåpet öppnats, att påsen alltså låg kvar, dock utan att pröva, om också brakteaten befann sig i påsen. När avgjutningen skulle verkställas den 23 november 1938, kl. 11.30, och påsen uttogs ur kassaskåpet, befanns den vara tom. Sedan en av museets ledning verkställd, ytterst ingående undersökning givit negativt resultat, överlämnades den fortsatta utredningen till polismyndigheterna. Ej heller vid dessas undersökning framkom något, som kunde giva vägledning för en rekonstruktion av vad som tilldragit sig. Riksantikvarien överlämnade sedan utredningsmaterialet till justiekanslern med begäran, att denne måtte vidtaga de åtgärder, som han kunde finna befogade. I sitt utlåtande lämnade sedermera justiekanslern frågan öppen i förhoppning, att brakteaten med tiden skall komma tillrätta. Hos JK-ämbetet, där handlingarna alltså vila, ha de registreringsnumret 245/39.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med reservationer. Utgåvan är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter är du välkommen att meddela dessa till utgivaren på nedanstående e-postadress.

Utgivare: Jan Owe

Kontakt: runor@gamlebo.se

Senast ändrad 2020-11-22